

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 "
Pe trei luni . . . 6 "

Pentru România şi
străinătate:

Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 "

TELEFON Nr. 226.

GAZETA TRANSILVANIEI

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

REDAȚIA
ŞI ADMINISTRAȚIA
Târgul Inului Nr. 30

INSERATELE
se primesc la adminis-
trație. Prețul după tarifi
şi învaloid.

Manuscrisele nu se in-
napoiată.

Graiul cifrelor.

— Cu prilejul fortificării Ardealului. —

(X) Cartea roşie austro-ungară este cel mai aspru rechizitoriu împotriva politicii de maghiarizare. De mult nu s'a dovedit cu atâta putere convingătoare, că izvorul tuturor dificultăţilor externe este politica internă. Care fusese rostul acestei publicaţiuni oficiale? A se dovedi cu date neîndoioase, în mod documentar, că în tot timpul crizei balcanice, diplomaţia austro-ungară a sprijinit în mod loial şi energic pretenţiunile româneşti faţă cu Bulgaria.

Se ştie ce se întâmplase. Pe măsură ce criza balcanică înaintase şi se complicase cu noul conflict româno-bulgar, în România se stărnie tot mai mult un curent anti-austro-ungar. Opinia publică era pătrunsă de convingerea, că „iubita noastră aliată“, cum i-se zicea cu ironie amară, a părăsit Regatul şi că a sprijinit rezistenţa îndărătnică a Bulgariei. Se vorbea de duşmănia monarhiei, se răspândiseră legende şi se povestea amănunte din şedinţele conferinţei dela Petersburg. Cine le răspândise, cine avusese interesul să-le divulge? E un mister şi până în ziua de astăzi.

Dar oricine le-ar fi pus în circulaţie, ele păreau confirmate. Să ne amintim de telegrama fostului ministru român al colaborării d. Nicu Filipescu care, plin de indignare, părăsise în toiul crizei cabinetul român.

Mă retrag din viaţa politică, telegrafiasse d-sa ziarului *Zeit* din Viena, şi pentru că după 30 de ani de alianţă austro-ungară ne-a părăsit în momentul cel mai critic. Vinovăţia monarhiei părea deci dovedită.

Şi-acum, în sfârşit, când apare *Cartea roşie* austriacă, o nouă lumină se revarsă asupra lucrurilor. Se dovedeşte, că monarhia a fost sprijinitoarea cea mai sinceră şi neobosită a pretenţiilor româneşti la Sofia. Conte Berchtold are dreptate: monarhia a fost nedreptăţită şi po-negrită în România. Nu s'a dovedit ce e drept, că la Petersburg, Austro-Ungaria nu ar fi cerut, în schimbul Silistrei, Salonicul pentru Bulgaria, adecă zece coroane pentru una, dar e cert, că ea a sprijinit pretenţiile româneşti şi că a sfătuit pe Bulgari să-se înţeleagă în mod paşnic cu Români.

Dacă însă dovada e făcută, precum pare, atunci se indică în mod inexorabil altă întrebare: cum se explică răcirea relaţiilor austro-române? Ce a provocat schimbarea de curs a politicii externe a Regatului român care se tăgăduşte în mod oficial, dar care se manifestă prin mai multe dovezi neîndoioase, ca vizita prinţului Ferdinand la Petersburg, proiectul de căsătorie ruso-român, vizita Ţarului în România, manifestaţiile de simpatie franco-română şi de prietenie serbo-română? Această schimbare de orientare se atribuie în mod exclusiv politicii de maghiarizare ce urmează faţă cu Români din Ungaria. Aceasta e concluzia logică neîndurată ce decurge în mod necesar din documentele *Cartii roşii* austriace.

Iată pentru ce spuneam la început că de mult nu s'a cetit un rechizitoriu mai traşnic împotriva politicii de maghiarizare ca în *Cartea roşie*. Fără să-şi dea seama, conducerea politicii noastre a săvârşit un act de auto-acuzaţie. Prin mormanul său de documente, contele Berchtold a îndreptat un atac zdrobitor, nu împotriva României, ci împotriva politicii contelui Tisza, „pacificatorul“ Românilor. Ori cât ar căuta Ungurii să se închidă în turnul de fildeş al teoriei lor că chestiunea românească e o chestiune internă, ei nu răuşesc decât să se facă în afară urgişiţi, izolaţi şi pe de-asupra ridicoli.

Contele Apponyi a rostit în delegaţiuni un lung discurs despre politica noastră externă. *Cartea roşie* a infirmat în mod strălucit, spunea el, acuzaţiile româneşti, precum că noi nu am sprijinit acţiunea diplomatică a României. Atunci, care-i explicaţia răcirii relaţiilor austro-române, se întreabă şi el? Noi i-am dat-o în rândurile de mai sus, dar autorul acelei crime formidabile a sugrumării celor 500 de şcoale româneşti, ministrul care a creat una din cauzele de căpetenie ale acelei răcimii, nu vrea să recunoască României nici un amestec, chiar indirect, în afacerile interne ungureşti.

Şi totuşi, ca o ironie mîscătoare, un alt pasaj al discursului său cuprinde cea mai flagrantă contradicţie a acestei afirmaţiuni. „O politică externă energică, spune el, are ca temelie condiţia ca să fim tari înăuntru. Nu ajunge o armată pu-

ternică. Trebuie, coeziunea, consolidarea internă.“

Pentru creierea acestei consolidări interne va fi creat contele Apponyi legea sa şcolară. Pentru a o desăvârşi ne-a legat cultura populară în cămaşa de forţă a măsurilor sale, şi a stărnit între noi acel uriaş curent de indignare şi revoltă care nici azi nu s'a potolit încă. De aceea a înfip în trupul viu al culturii noastre acele cuie şi cîngi, cari îi pricinuesc răni ce sângerează mereu şi introduc în artere veninul cangrenei încete dar sigure.

Şi totuşi nimic n'ar fi fost mai uşor decât să se creieze acea consolidare internă, dorită de Apponyi. Cât costă noile înarmări reclamate de schimbarea situaţiei externe, mai ales în urma noiei orientări externe a României?

Construcţia unui singur *dreadnought* devorează cam 65 de milioane. Şi vom avea nevoie de 12 *dreadnought-uri* pe lângă cele 54 cari s'au construit sau sunt în curs de construcţie. Cât va costa fortificarea Ardealului? Nu ştim, dar după analogia cu fortificarea Tirolului care a costat câteva sute de milioane putem să deducem că întărirea graniţei ardelenice, mult mai lungă nu va putea să coste mai puţin.

Şi cât va trebui pentru a satisface supt raportul material nevoile şi pretenţiile poporului românesc din Ardeal şi Ţara ungurească? Două-trei milioane. Suma asta ar ajunge pentru a scăpa şcoalele noastre din greutăţi, pentru a susţine câteva licee româneşti, peste cele existente, pentru a da un ajutor bisericilor şi preoţiilor româneşti şi a acorda, în sfârşit, o subvenţie anuală societăţilor noastre culturale. Mai puţin decât a o suta parte a sumelor ce se aruncă pentru înarmări şi fortificări ar fi de ajuns spre a le face cu totul sau în parte covârşitoare, de prisos. *Cu două-trei milioane am putea să cum-părăm sprijinul unei oştiri de o jumătate de milion de baionete şi prin el, siguranţa noastră externă poate însuşi viitorul şi existenţa monarhiei noastre.*

Dar peste acel moft de două-trei milioane, este drept, Ungaria ar trebui să ne mai dea şi alte concesiuni de ordin politic. Acestea sunt însă ceea ce ea refuză cu îndârjire. Absenţa lor cuprinde aceea ce numim noi sistemul de deznaţionaliz-

zare, idealul maghiarizării românilor din Ungaria. Sutele de milioane şi poate miliardele sunt preţul care o costă pe monarhie acest sistem politic absurd şi fatal. Sumele acestea colosale se cheltuiesc, nu pentru apărarea Ardealului, ci pentru ocrotirea şi siguranţa unei greşeli şi a unei nedreptăţi politice care nu va putea, cu toate astea, să se menţie până în capăt.

Nu ne legănăm cu iluzia că sumele astea şi disproporţia lor va putea să convingă vre-odată pe oamenii politici unguri ca să părăsească direcţia lor politică. Ei vor merge înainte pe calea lor cu ho-

tărare, cu fanatism, cu orbire, ca spre o prăpastie care îi atrage cu putere ipnotică. Dar pentru noi absurditatea acelor cifre şi a disproporţiei lor e o mângâiere care ne întăreşte. Ca orice greşală politică ea nu va putea să se menţie multă vreme. Se ştie că atunci când un sistem politic vicios ajunge la apogeul păcatelor şi absurdităţii sale descreeate, el e aproape de a se surpa. Numai din însuş excesul răului poate să răsară îndreptarea lui într'un fel sau altul. Şi se pare că acest exces este spre care, în mod conştient, ne împinge destinul istoric, în însuş interesul nostru...

Adunarea poporală dela Ileanda-mare.

— Darea de samă a d-lui deputat Dr. T. Mihali. —

Dela trimisul nostru special.

Ileanda-mare 8 Iunie 1914.

Când am primit încredinţarea să plec la Ileanda-mare, pentru ca să reprezint „Gazeta“ la darea de samă a d-lui deputat Dr. T. Mihali şi să raportez despre adunarea poporală ținută din acest prilej a doua zi de Rusalii, m'am hotărât să merg mai întâi, în prima zi a Rusalelor, la adunarea aranjată de Clubul din Cluj a partidului muncii cu prilejul inaugurării acestui club.

La această adunare a luat parte şi ministrul preşedinte, contele Tisza însoţit de ministrul de interne Ioan Sándor, au fost de faţă vre-o 1500 de ascultători, cari au reprezentat 12 comitate ale Ardealului. Această adunare „poporală“, compusă din funcţionarii tuturor comitatelor, trimişii la poruncă şi pe lângă restituirea speselor de drum, s'a ținut în curtea închisă ermetice a palatului Bánffy şi intrarea era îngăduită numai celor cari puteau arăta biletul tainic — salv-conduc. Pentru ochii lumii au fost aduse şi câteva unguroaice de pela Kalotaszeg, câţiva saşi de pela Teaca şi vezi bine şi Valahi. Aceşti din urmă au fost serviţi de preotul din Mănăsturul-Clujului. Am remarcat lipsa totală a preoţilor catolici. După deschiderea adunării a ținut ministrul preşedinte o vorbire mai lungă, aruncând o privire retrospectivă asupra „muncii“ lui: înfrângerea obstrucţiei, revizuirea regulamentului, legea electorală, situaţia externă, cea economică, problema „libertăţii“ (înţeleg libertatea naţiunii ungureşti). A stabilit punctele principale ale politicii guvernului şi a bajocorit partidele opoziţionale. În fine a amintit despre alegerile cari se apropie şi şi-a exprimat nădejdea că partidul muncii va eşi învingător. Provocat de un glas din mulţime să se exprime şi asupra chestiunii naţionalităţilor, poate din condescendenţă faţă de mănăşturieni, n'a voit să se declare.

Un mănăşturian mă întreabă că Tisza-i acela care vorbeşte şi că — ce spune? Îl răspund că a vorbit de câte toate şi că la urmă aduce aminte alegătorilor de cele mai apropiate alegeri, la ce omul meu face un gest indulgent, parcă ar zice: lasă-l dle să vorbească... şi apoi îmi zice:

„Când'a poeni abiciul, alţii 'or grăi din locu acela...“

Decursul adunării.

A doua zi, 8 Iunie am plecat la Ileanda, unde am sosit la oarele 11 a. m. La intrarea în comună: arcul triumfal „Bive aji venit, nelipsiţi jandarmi şi cuvântul de bun sosit rostit de preotul din Buzaş Ion Pocol, căruia îi răspunde dl deputat Dr. Mihali. La oarele 11^{1/2}, se începe adunarea poporală sub cerul liber.

Advocatul Dr. I. Cherecheş din Dej arată scopul adunării şi propune alegerea unui preşedinte şi alor 2 notari. Preşedinte e ales cu însufleţire preotul Buzaşului, Ion Pocol, iar notari Dr. Ion Bocu avocat şi Ion Moldovan cand. de adv. din Dej.

Di preşedinte Pocol deschide adunarea, prin câteva cuvinte calde mulţimeşte celor cari au venit în număr aşa de frumos şi roagă pe dl deputat Dr. Mihali să-şi țină vorbirea. Dl Dr. Mihali e primit cu îndelungate aclamări, din cari se vede dragostea alegătorilor, cari l-au trimis a doua oară în parlament. Cu glas tare şi convinsător şi-a ținut următoarea vorbire întreruptă de dese aprobări, strigăte „să trăiască“ şi „să-ţi ajute Dumnezeu“.

Vorbirea d-lui Dr. T. Mihali.

Fraşilor şi iubii alegători!

Vă salut cu dragoste frăţească şi Vă mulţumesc din toată inima că precum de atâtea ori dela începutul activităţii noastre politice, astfel şi de

O pagină din istoria Franţei.

Comuna.

de al. la. ni.

(Urmare.)

Clasele conducătoare franceze din vremea imperiului, opunându-se unităţii germane, nu cădeau oare dreptul internaţional al ginţilor, libertatea popoarelor şi principiul naţionalităţilor al cărui apărător se făcuse însuşi Napoleon III în prima parte a domniei lui? De bună seamă că da. În acea vreme trebuia să se înţeleagă în Franţa că este o mare greşală a împedeca unitatea germană, a cărei realizare devenea din ce în ce mai evidentă. Franţa opunându-se realizării aspiraţiilor poporului german, care dela 1813 — prin acţiunea culturală şi socială a universităţilor din marele oraşe şi a învăţătorilor din cele mai umile sate — era pregătit pentru „ziua cea mare“, nesocotea propria sa istorie, nesocotea luptele cari se dădeau în secolele trecute între diferitele provincii şi jertfele pe care marea revoluţie le făcuse pentru a putea uni provinciile şi consolida unitatea naţională. Franţa volnd a înfrânge unitatea germană,

cădeu principiul libertăţii popoarelor, căica principiile democratice. Poporul francez nu era vinovat de egoismul oligarhiei imperialiste. Napoleon III şi regimul său fu cel dintâi care şi-au luat pedeapsa.

În lumina acestor câte-va idei se poate vedea cauza războiului dela 1870 a cărui urmare a fost Comuna.

Ce a fost războiul? Înfrângerea completă a Franţei, pe care regimul lui Napoleon III o desorganizase şi slăbise. Germania avusese norocul să găsească Franţa complet izolată. Opera diplomaţiei prusace. În zadar Franţa a aşteptat ajutor dela Italia pentru a cărei unitate se vărsase sânge francez — şi dela Austria — suveranului căreia odinioară Napoleon îi măgulise orgoliu, acordând coroana imperiului latin al Mexicului fratelui său Maximilian, deşi erau competiţi în propria sa familie.

Cea dintâi a dovedit încăodată că nerecunoştinţa este regula în istorie, iar cea de a doua fusese atrasă de Bismark în sfera de influenţă a Prusiei. Bismark refuzând arbitrajul oferit de regina Victoria a Angliei, toate celelalte state s'au declarat neutre.

Un singur gest al Rusiei ar fi fost deajuns pentru ca armele germane să

nu cunoască succesul, Franţa să nu fie săngerată prin smulgerea Alsaciei şi Lorenei, iar Europa timpului nostru să nu fie sub veşnica ameninţare a deslănţuirii groasnicului război, de care toate statele se înspăimântă, şi totuşi se înarmează, ca într'o febrilă beţie a morţei.

La 3 Septembrie 1870 populaţia Parisului, care aflase dezastrul dela Sedan, se coborâ în stradă invadeară Parlamentul, unde cere căderea imperiului şi proclamarea republicei. A doua zi poporul în frunte cu deputaţi republicani şi democraţi proclamau în piaţa primăriei căderea imperiului, instituirea republicei şi formarea unui guvern al apărării naţionale. Impărăteasa Eugenia, căreia Napoleon III îi lăsase frânele guvernului şi care încercase zadarnic să formeze în ajun un guvern cu elemente democratice, trecu în Anglia.

Noul guvern ceru un armistiţiu armatei germane pentru ca ţara să fie consultată asupra continuării războiului sau încheierii păcii. Noul parlament, a cărui imensă majoritate era formată din partizani a regimului imperialist, intruându-se la Bordeaux — din cauză că Parisul era asediat — hotărî continuarea războiului. Zadarnică a fost această disperată hotărâre.

Germanii sânt pretutindeni victorioşi şi impun pacea cerând Alsacia şi Lorena precum şi 5 miliarde tribut de război.

La 18 Ianuarie 1871 Wilhelm, regele Prusiei, se încorona la Versailles, în măreţul castel al regiilor Franţei, împărat al întregii Germaniei. Peste două luni Comuna din Paris era proclamată.

În fine, iată-mă ajuns a vorbi despre Comuna, titlul acestui articol, care prin descrierea evenimentelor anterioare a luat proporţii nehotărâte dintr'un început.

Sunt silit însă, pentru o lămurire mai deplină, a face încă o digresione.

Am văzut prin ce mijloace Napoleon III ajunge împărat şi cum se susţine pe tron numai prin violenţe şi arbitrar. Desfiinţarea libertăţilor n-a putut ajunge a înăbuşi ori-ce manifestaţie democratică. Propaganda secretă se urma cu multă asiduitate. Poporul francez, care în cele câte-va luni ale revoluţiei dela 1848 care relivise epoca dela 1789, trăise o viaţă de libertate şi egalitate într'un regim republican şi democratic, nu putea suferi absolutismul imperial. Poporul urmărea cu ori-ce preţ realizarea republicei. O întregă pleiadă de tineri entuziaşti agita şi pregătea poporul pentru

revoluţia liberatoare, care va institui republica. Parisul ca întotdeauna, era în fruntea acestei conspiraţii, însă în toate părţile Franţei comitete secrete urmăreau aceiaşi operă.

Pe la 1865 Napoleon III, pentru a-şi consolida tronul şi dinastia, acordă ceva din libertăţile pe care le sugrumase în 1852, când prin forţa tunurilor şi a baionetelor, vărsând sângele poporului, restabilise imperiul. Acum propaganda republicană, care se putea face la lumina zilei, luă o mare intensitate. Prin presă ca şi prin întruniri se propovăduia căderea imperiului şi proclamarea republicei. Forţa acestei democraţii devine şi mai mare, când răuşesc a pătrunde în parlament căţiva deputaţi democraţi.

Între aceia cari luptau contra imperiului lui Napoleon III se manifesta două tendinţi. Unii volau o republică democratică, alţii volau îndeplinirea cea mai deplină a marilor idealuri dela 1789, o republică socială în care domnia poporului să fie o realitate, aspirarea, arbitrarul şi exploatarea dispărând pentru totdeauna.

Însă aceste două tendinţe se uneau în aceiaşi ură şi aceiaşi luptă contra regimului imperial. Cu toţii, a doua zi după dezastrul dela Sedan, s'au coborât în stradă, au invadat parlamentul şi au

astă dată ați venit în număr așa de mare, urmând invitările mele trimise abea cu trei zile înainte.

Când înainte de aceasta cu zece ani de zile m'ați onorat cu mandatul de deputat al acestui cerc, în vorbirea mea de program de atunci v'am făcut făgăduința solemnă, că voi rămânea credincios programului partidului național român și că voi lupta din răsuputeri pentru realizarea principiilor deuse în acest program, cari principii sunt: libertate, egalitate și frățietate.

De atunci și până azi eu și împreună cu mine tovarășii mei de luptă, deputații și membrii comitetului partidului național, în cea mai perfectă conțelegere am luptat pentru realizarea acestor principii, cari, dacă de fapt ar putea fi realizate, da sine ar urma fericirea popoarelor, întărirea patriei și a tronului și atunci ne-am putea afirma ca «fii fericiți în patrie fericită».

Acțiunea mea și a tovarășilor mei de luptă în parlament și afară de parlament vă este bine cunoscută și, precum bine știți, noi la toate ocaziunile ne-am dat silința ca să putem convinge pe contrarii noștri politici despre adevărul acestor principii atât de salutare, precum și despre îndreptățirea pretenziunilor noastre naționale.

Dintre toate acțiunile noastre politice cea mai grea și totodată cea mai importantă acțiune a fost tratativele de pace, ba au urmat la invitarea ministrului president actual în decursul anului trecut și au durat până în luna Februarie a. c.

Aceste pertractări au fost urmărite cu multă atențiune din partea tuturor Românilor din țară, căci se aștepta cu drept cuvânt, ca după atâtea suferințe și lupte grele, ce am îndurat, să putem ajunge la o înțelegere reciprocă cu guvernarea țării, ca așa punându-se odată capăt neînțelegerilor și luptelor păgubitoare de partid să putem urma în deplină liniște în desvoltarea noastră pe terenele culturale și economice, ceea-ce ar fi nu numai în interesul nostru, ci zace și în interesul bineprimit al țării, deoarece de sine se înțelege, că bunăstarea și prosperarea unui stat depinde dela înaintarea pe teren cultural și economic a popoarelor cari îl susțin.

Noi, delegații esmiși pentru conducerea acestor tratative, am fost pe deplin conștii despre marea responsabilitate ce am avut, deci ne-am dat toate năzuințele ca să se găsească modalitatea, prin care să poată fi aplanat diferendul mare și secular ce există între poporul român și guvernarea țării.

Vă mărturisesc sincer, că eu în viața mea, de și am trecut peste multe și mari greutăți, nici-odată n-am trecut prin o zbuclumare atât de mare sufletească ca în decursul acestor pertractări, căci în decursul celor peste 50 consultări ce le-am avut cu ministrul president, au fost și momente de

acelea, când — mai ales la început — aveam motive a spera, că pacea atât de mult dorită ne va succede, dar spre sfârșitul tratativelor a trebuit să mă conving cu multă părere de rău că de astă-dată, pe lângă condițiunile oferite, este imposibil a se face o pace durabilă și cinstită.

Noi, delegații esmiși, și cu noi întreg neamul românesc cu drept cuvânt așteptam, ca prin noua lege electorală să ni-se asigure — în baza importanței noastre numerice — cel puțin 50—60 cercuri electorale; să ni-se asigure prin lege dreptul limbii noastre naționale în școlile noastre populare și cele medii, să ni-se creleze instituții mai înalte culturale și economice, în cari fi neamul nostru de 3 1/2 milioane să-și poată câștiga cunoștințele necesare în limba maternă; apoi mai speram ca în administrație și justiție să se introducă limba românească și poporul român să fie guvernat de fi săi, cari îl cunosc limba și obiceiurile și în fine, că se vor sista persecuțiile îndreptate contra flinței noastre naționale.

Toate acestea le-am pretins în baza dreptului firei și în baza drepturilor noastre istorice, căci dacă guvernele țării vor fi pentru binele popoarelor, atunci și popoarele vor fi pentru întărirea și fericirea țării.

Durere însă, aceste pretensiuni ale noastre ministrul president le-a respins, iar ce a admis și în parte a realizat, pentru noi nu ajunge, ca pe această bază să putem încheia o pace cinstită și durabilă.

Noi, Românii, recunoaștem fără incunjur că între națiunea maghiară și națiunea română există o superioară comunitate de interese, prin urmare suntem gata a da concursul nostru pentru siguranța și întărirea elementului maghiar, întru cât la rândul lor cetățenii noștri maghiari, dar mai ales guvernele țării, vor contribui prin legi și instituții pozitive ca să ne asigure liberă noastră desvoltare națională pe toate terenele vieții noastre publice.

Dar cu multă părere de rău trebuie să vedem, că guvernul actual consideră ca o concesiune reintroducerea catehizării românești și admiterea limbii noastre în școlile primare de stat numai ca simplă limbă interpretativă, ca prin aceasta procedură elevii cu atât mai ușor să învețe limba maghiară.

Dar și aceste mici concesiuni sunt contrabalansate, adică: ce dă guvernul cu o mână, ia cu cealaltă. (Un țaran: Ba cu amândouă!), de oarecum precum bine știți susține și pe mai departe diceza maghiarizatoare de Haidudorog, aplică pedepse contra Românilor, cari bazați pe legea firei și pe drepturi legale protestează în contra acestor episcopi. A început din nou persecuția contra ziarelor noastre. De

altă parte prin întrebunțarea de zece milioane pentru creșterea de noi colonii maghiare printre Români și împărțirea meșteșugită a cercurilor electorale și prin felul nedrept cum se aplică această lege electorală ni-se creiază o situație aproape imposibilă. Spre pildă și acest cerc, al Ilenzii mari, s'a împărțit pe nedrept și meșteșugit, adăugându-i-se vre-o 120 comune din Sătmar până la Cluj. Aceasta cu intenția să ne scoată din parlamentul țării și să ne reducă numărul.

Opoziția, în loc de a se bucura de acele pertractări, agită întreaga țară, ba a făcut trădător pe ministrul president, care ne-a respins cererile noastre drepte. Cu toate prilejurile ne fac și pe noi trădători, iredentști, panslavisti și mai știu eu ce. Toate acestea calomniile le respingem cu indignare, iubirea de patrie nu vom învăța-o dela ei, iar loialitatea noastră, alipirea față de tron ne este istorică. Alipirea noastră către dinastie nu este făcătoare ci izvorită din inimă și curată ca aurul. Principiile noastre referitoare la patriotism nu înșamădă aspirarea altora, ci libertatea națională cinstită pentru toate națiunile, cari susțin cu adevărat sângele lor această țară. Patriotismul nostru este o adevărată iubire și dragoste pentru acest pământ, care ne este patria străveche și pe care poporul îl muncește în sudoarea feței sale și îl apără cu sângele său.

În criza mare economică și financiară guvernul ar trebui să se îngrijească de alinaarea mizeriilor, ar trebui să dea milioanele pentru hrană, iar nu pentru coloni și întărituri. Noi bucușii le vom reîntra ajutorul ce ni-l vor da acum când avem mai mare lipsă și când am ajuns în această stare nu din vina noastră. Ar trebui să steargă vămile, să înlesnească aducerea bucatelor din alte țări. Noi bine știm că avem lipsă de vâmi, dar în împrejurări nenorocite ca și cele prin cari trecem, pretindem ștergerea vâmlor.

Dacă vor avea suflet curat, ne vor înțelege și ne vor împlini rugămintele, dacă nu, să știe, că și ei se prăpădesc cu noi împreună. Deosebirea va fi însă aceea, că noi ne vom bucura că scăpăm de suferințe, dar ei vor plânge amar, că pierd plăcerile lumești.

Acestea ar fi pe scurt, ceea-ce am dorit să vă spun cu această ocazie. Vă mulțumim încă odată pentru că și în aceste vremuri grele m'ați onorat cu prezența DV. în număr atât de mare, și făgăduindu-vă, că totdeauna voi lupta cu dragoste pentru drepturile neamului nostru atât de încercat și voi gândi cu drag la acest cerc, de care mă leagă legături de sânge. Vă doresc ca Dumnezeu părinților noștri să vă dea tărie și putere, ca să puteți suporta greutățile ce vă apasă și să vă mângâie în aceste zile de grea încercare!

După încetarea aplauzelor și a

insufletitelor strigate «să trăiască», dl. Dr. Ion Cherecheș cetește proiectul de rezoluție, pe care adunarea, la întrebarea președintelui, îl primește cu unanimitate, subliniind toate punctele cu aprobări furtunoase. (Rezoluția am publicat-o în numărul de alaltăieri la loc de frunte. E același, care nu s'a putut lua în adunarea dela Alba-Iulia, disolvată ilegal de primarul orașului. N. Red.)

Vorbirea domnului Dr. V. Braniște.

După primirea rezoluției se ridică dl. Dr. Braniște și cu cunoscuta-i vervă oratorică spune cam următoarele:

Am venit cu drag de pe valea Timișului, în frumoasa vale a Someșului să mă însuflețesc de însuflețirea Voastră și să vă mulțumesc, că ați trimis în dietă un luptător vrednic, pe Dr. V. Mihali. Sub conducerea lui am dus o luptă de care ne mândrim și acum, am venit să cunosc obârșia de unde a eșit. Mi-a crescut inima ca pita cea albă, pentru-că văd, că sunteți vrednici și cu dragoste cătră țară.

Am fost acuzați, că nu suntem patrioți buni, pentru-că ținem la limbă, neam și lege. Apoi, dragii mei, ce este patriotismul, dacă nu dragostea de pământul care ne ține. Și până când străinii zic că: «Unde-i bine, acolo-i patria», Românii are zicala care-i adevărate patriotismul: «fie pita cât de rea, tot mai bine în țara mea». Și apoi ei cutează să-ne acuze! Dela noi să învețe ei patriotismul adevărat.

Noi numai în limba noastră, cu sufletul nostru putem fi patrioți adevărați și acei care vrea să ucidă aceste simțăminte din bietele noastre oase, dela noi să învețe, că «fie pita cât de rea, tot mai bine în țara mea». Să înțelege, că nu mai vrem să fim robii nimărui, ci să-ne câștigăm drepturile.

Să fiți mândri, că ați dat os din osul Vostru, sânge din sângele Vostru trimițând în dietă pe omul, care în sufletul său simte durerile Voastre și durerile pământului Vostru.

După frumoasele cuvinte ale lui, puține mi-au rămas mie de spus Vouă acum. Vreau să vă dau un sfat: drepturile cari avem nădejde să-le câștigăm, numai atunci ne vor fi de folos, când noi le vom ști folosi cu cel mai curat gând, ca și când te apropii de sfânta cuminăcătura. Dreptul e ca și cuțitul — o unealtă foarte folosită, dar și foarte primejdioasă. Cuțitul e folositor pentru cel ce știe să-l folosească. Dreptul folosit cu inimă curată e izvorul de putere și viață a neamului. Cuțitul dat pe mâna unui copil, a unui om beat aduce numai primejdii și amar. Dreptul pe mâna unui nepriceput aduce rușine și străinii zic că-l pagușă și de câte drepturi avem, că nu le știm folosi.

Voi puteți fi de pildă celor cari își vând dreptul pentru câțiva zloți, câteva cloace de rachiu ori vre-un papricaș.

Nu contra lor, ci pentru noi vorbesc vouă. Din gură în gură duceți tuturor sfatul ce vi-l dau: Numai păstrând cu sfințenie drepturile, vom dovedi că suntem vrednici de ele. Prin noi înșine, să ne păzim vrednicia noastră. Momele, amenințări să nu-ne înspăimânte. Astăzi lumea s'a schimbat, astăzi altcum trebuie să se croiască întreaga viață a țării. În toate țările popoarele se ocărmuiesc prin sine și în țara noastră s'a hotărât să se facă votul obștesc. S'au apucat pe rând patru guverne să-l facă și în sfârșit cel de acum ce a făcut? A făcut ca Sasul cu calul din povestea Românilui. Calul trăgea, dar nu mergea în bustru. Cătrind într-o carte, că trebuie să-i dai trei litre de ovăs la zi și cum-părăndu-i ovășul îl durea inima pe Sas, și ca să-și înșele calul, dă calului ovășul, dar pe când mânca îi da cu pumnul după cap și-i tot fura câte un pumn de ovăs. Și guvernul ne-a luat ochii cu măsura votului obștesc. Sasul și-a putut înșela calul, — dar treburile țării nu vor merge în bustru.

Am desfășurat steagul și vom lupta înainte. Toți suntem una și una vom rămânea până la sfârșit. Vă mulțumesc fraților și voi duce glasul Vostru la frații din Bănat.

Vorbirea domnului Dr. I. Maniu.

Al treilea orator, primit cu mari ovățuni de mulțime, dl. Dr. I. Maniu, spune cam următoarele:

Ce ași putea să vă spun eu după cuvintele spuse de iubitul vostru deputat dl. Dr. Mihali și iubitul nostru președinte dl. Dr. Braniște. Cuvintele lor au căzut ca ploaia căldică în sufletele Voastre dornice. Vă aduc două mulțumite și două rugări. Vă mulțumesc în numele întregului neam românesc că ați trimis în dietă pe d-nul Dr. Mihali și că ați trimis în sfatul nostru un bun și înțelept conducător, care nu numai vă cunoaște, dar a învățat și știința de a apăra drepturile poporului nostru. Căpetenie, care să ne facă cinste și să ne fie fală. Vă mulțumesc că țineți cu drag la el.

A treia oară sunt în mijlocul D-v. și ași vrea să fie aici și domnul cel

din Pesta, cari zic că noi nu drepturile DV. le apărăm și nu pentru năcazurile DV. luptăm, ca să vadă dragostea cu care vă alipiți de frunțașii DV., ca să vadă că spusele noastre sunt spusele Voastre. Va lici soarele dreptății și pe capul neamului românesc!

Dacă cărma nu e bună nici treburile țării nu merg bine. Câți nu se duc prin fabricile Americii, mânați de dările grele și de cametele mari, pentru-că cărmuirea nu este cum ar trebui să fie. Dorim ca cărma țării să fie din voința poporului. Nu vă lăsați drepturile voastre ci luptați pentru ele. Un popor care știe prețul drepturilor este prețuit și de dușman. Este scris în cartea firii ca tot neamul să se poată desvolta liber. Dacă noi ținem poruncile grele, trebuie să susținem și drepturile noastre. După opt ani de luptă stăruitoare împotriva legii Apponyi, ministrul de acum s'a văzut silit să schimbe această lege.

Cinstiți-vă preoții și învățătorii voștri vrednici. Ei să fie cu voi și voi cu ei. Pe cât îl șede de bine d-nului preot Pocol, pe care totdeauna l'am aflat în fruntea DV., pe atât le șede de rău celor, cari nu sunt aici. Nu uitați de gazetele românești și sfaturile auzite aici le duceți celor cari n'au putut să vină.

Dorindu-vă tot binele strig încă odată: Să trăiască deputatul Ilenzii-mari Dr. Mihali!

Alte vorbiri.

A vorbit apoi dulce și frumos avocatul din Bistrița dl. Dr. G. Tripou, și la urmă țaranul Vasile Hossu din Mosteașcan, mulțumind în numele țaranilor deputatului Dr. Mihali și asigurându-l de dragostea alegătorilor. Dorrește ca toți frunțașii noștri să fie buni patrioți ai poporului român.

După închiderea adunării s'au împărțit peste 1000 de broșuri din «legea electorală» și alte cărțiole folositoare.

Participanții la adunare.

Au luat parte la adunare: D-na și dl. Dr. T. Mihali, Dr. Iuliu Maniu, Dr. Valer Braniște, Dr. Cl. Barbul, Dr. I. Cherecheș, George Gradovici, Dr. Ioan Bocu, Dr. Octavian Filipan, advocați, Ioan Moldovan, Victor Mihali, Valer Roman cand. adv., Augustin Pinteș, Grigore Săndean, I. Pop, I. Anca funcționari de bancă și St. Mihali stud. în drepturi din Dej. Dr. G. Tripou, Dr. P. Porușiu și Dr. Victor Man advocați din Bistrița. Dr. G. Șleam și Dr. Victor Gael advocați din Gărbău, Dr. A. Nicolovan advocat în Șomcuta-mare. Preoții Aurel Bilțiu — Ruși, Ioan Mureșan — Bărsau, Marțian — Chageșu, E. Centea — Căpâlna, Cosma — Ileana, Popp — Boli-mari, Buzura — Săcătura, Buzura — Răstoil, Filipan — Glod, Petrișoi — Șasa, Mureșan — Dobăcuți; învățătorii: Pompeiu Mureșan — Ruși, Leon Moldovan — Varajiu, Augustin Mihali proprietar — Glod, N. Bude proprietar, Octavian Moldovan contabil — Ileana și țaranii în număr de 4—5 mi.

Pentru presă: «Românul» — Dr. Sever. C. Dan, «Gazeta Transilvaniei» — Dr. Valentin Drăganu, «Drapelul» — Dr. V. Braniște și «Az Est» — Román V.

La masă,

La masă au vorbit dl. deputat Dr. T. Mihali, advocați Dr. G. Tripou, Dr. I. Cherecheș, Dr. Clemente Barbul, și alții. Remarc vorbirea țaranului Lazar din Purcăreți, care citează din Goga cuvintele:

«Avem un vis neîmplinit, Copil ei suferinții, De jalea lui ne-au răposat Și moșii și părinții».

Câtă deosebire între adunarea din curtea închisă a palatului Bánffy cu bilete de intrare și ascultători adunați la poruncă, în care un «om» îmbată lumea cu apă rece, și adunarea de sub cerul liber din Ileana-mare, în care, un neam însetat de dreptate ascultă sfaturile frunțașilor și-i îmbărbătează să lupte mai departe pentru izbăvirea lui.

Și este o deosebire și între țaranul din Mănăștur, care fumându-și tacticos țigara de foi, să mângâie că «va pocni sbicui» și între țaranul conștiu, că trebuie să lupte pentru «împlinirea acestui vis, de jalea căruia ne-au răposat și moșii și părinții».

Importanta rezoluțiune dela Ileana-mare a fost reproducută în întregime aproape de toate ziarele maghiare.

«Bud. Hirlap» se arată conșternat și constată că rezoluțiunea răspunde cu cel mai rigid și neîndoios «non possumus» la toate încercările de apropiere făcute din parte maghiară.

Pentru «Pesti Hirlap» rezoluțiun-

putut proclama republica. Aceștia vor proclama și Comuna.

Ce este în fine Comuna?

Comuna este numele acordat guvernării revoluționare, care a condus destinele Parisului în urma insurecțiunii dela 18 Martie 1871 până la 28 Mai 1871, când armatele regulate răușesc a recuceri Parisul, în urma unui crâncen asediu.

Cum s'a instalat acest guvern revoluționar?

Acum începe tragica istorie a Comunei.

Poporul Parisului era foarte nemulțumit de pacea care se încheiase cu Prusia, pe de altă parte n'avea nici o încredere în guvernul apărărei naționale în fruntea căruia se afla Thiers, care la 1830 și 1848 fusese unul din sprînjitorii monarhiei și era cunoscut prin sentimentele sale anti-democratice. De asemenea se temea că, parlamentul fiind compus în mare parte din partizani ai monarhiei, republica să nu fie răsturnată.

Thiers dă ordin la 16 Martie ca garda națională care luptase în război să fie dezarmată. Garda refuză să depună armele și să lăzereze tunurile pe care poporul le cumpărase prin subscripție publică.

Thiers hotărăște ca poporul să fie dezarmat prin forță și generalii Clement Thomas și Lecomte primesc această însărcinare.

În noaptea de 17 spre 18 Martie regimentul 88 în fruntea celor doi generali se îndrepta spre cartierul Mont-

martre, unde se aflau tunurile și depozitul de arme al gărzii naționale.

Sentinelele gărzii naționale cari păzeau depozitul dădu alarma. Poporul alerga și se înarma pentru a-și apăra armele.

În acelaș timp toate cartierele apropiate se deșteaptă și o mulțime enormă de femei, bătrâni și copii se îndreaptă spre Montmartre.

Regimentul 88 ajunge în Montmartre, cei doi generali somează garda națională a depune armele și a lăzera tunurile. Poporul refuză. Armata primește ordinul de a șarja mulțimea. De trei ori cei doi generali ordonă soldaților din regimentul 88 să tragă asupra mulțimei. Soldații ezită. Femeile și poporul care se amestecase printre ei încep să le spună:

«Veti trage asupra noastră?, asupra copiilor voștri, asupra fraților și părinților voștri?»

Soldații sunt din ce în ce amenințați de ofițeri, dar în cele din urmă ridică puștile în aer în strigătu «trăiască poporul». Ofițerii fug. Cei doi generali cari ordonase să se tragă asupra poporului sunt făcuți prizonieri de către popor și executați pe loc. Suntem în plin război civil.

Garda națională și regimentul 88 cobor spre centrul Parisului.

Au loc câte-va lupte pe străzi cu regimentele trimise în contra lor, cad mulți și de o parte și de alta, dar în cele din urmă întreaga armată este de partea insurecțiunii.

La amiază întreg Parisul este în

mâinile poporului. Guvernul se retrage la Versailles. Poporul putea citi pe zidurile Parisului o proclamație prin care era încununat că orașul este proclamat Comună autonomă, urmând a se guverna de un consiliu liber ales și suveran în limitele atribuțiilor sale de poliție, finanțe asistență publică, învățământ și exercițiu libertății de conștiință.

Totdeodată se fixă și data alegerilor municipale pentru 26 Martie.

Alegerile au loc. Toți aleșii sunt partizanii unei republici sociale.

Entuziasmul Parisului este mare. Se credea că începe o eră nouă, era republicii statelor unite ale Europei. Se credea că exemplul Parisului va fi urmat de celelalte orașe ale Franței. În adevăr câte-va orașe Lyon, Marseille, Narbonne, Limoges, Toulouse, urmăriră gestul Parisului, dar guvernul dela Versailles putu înfrânge și înabuși în sânge acele încercări.

Comuna din Paris a fost produsul inevitabil al unei situațiuni tragice. Poporul Parisului care știa că numai incapacitatea guvernului imperial se datora dezastrului războiului, a voit ca printr-o încercare ne bună și disperată să împlădească restabilirea monarhiei spre care se îndrepta seful apărărei naționale Thiers. Pe de altă parte scumpirea traiului trecuse ori-ce limită.

(Sfârșitul în n-rul viitor).

nea este un bun prilej pentru a-și continua meseria de calomnari aducând adunările populare românești în legătură cu »Liga culturală«. »Hotărârile partidului național român — scrie între altele »P. H.« — nu încearcă, de sine înfeles, să agite pe față în contra integrității statului, dar cu toate aceste hotărârile sunt din punctul de vedere al ideii de stat național cele mai grave«.

»Világ« apreciază importanța mare a rezoluției. »Rezoluția de la Ileana este interesantă și din punct de vedere politic de mare importanță, fiindcă ne arată raporturile între guvern și partidul național român și rezultatele politice de naționalități a contelui Tisza.« »Világ« e de părere că politica de naționalități alui Tisza a dat faliment și prin urmare e nevoie de o nouă politică de naționalități. Aceasta însă n-o poate inaugura reacțiunea.

Un epilog al procesului din Sătmăre. În luna viitoare vom asista la o nouă ediție a procesului pentru tulburările din Mofinul mic, provocate de inspecția răposatului Iaczkovici. Doi dintre cei acuzați, neputându-se prezenta la procesul sătmărean, vor fi judecați în 25 a lunii viitoare de același tribunal pentru aceiași crimă. Unul dintre acești acuzați este soția lui Ladislav Pintea, care nu s'a înfățișat la pertractare din cauză de boală, iar al 2-lea este țărănul George Oroș, care, plecând din Mofin pe timpul investigației, a ajuns polițist în Miskolcz.

Când apostolii unguri vreau să propovăduiască în... America.

— Părerile lui Marshall și Edison. —

În legătură cu pregătirile, pe cari democrații conte Károlyi, stăpânul despotice al mai multor mii de pogone de pământ din Ungaria, le face pentru apostolatul său american, suntem în situația de-a mai putea face următoarele descoperiri.

E cunoscut publicului nostru scandalul, pe care nobilii oligarhi maghiari — opoziționali și guvernamentali — l-au înscenat demascându-și aici, acasă manoperele intrigante pro — ori contra acestor pregătiri. Ecoul acestor chestiuni însă a pătruns binisor și în America, astfel, că era nădejdea ca Jankei pour sang să-l primească și, pe nouii apostoli cu zimbetul ironic de complezent, cu care l-au primit la rândul său pe contele Apponyi, această aristocratică și cochetă privighitoare a democrației. Dar ungerii noștri — ști vorba românului: *prostul dă din strachini în gropi* — și-au făcut-o și aici. Neobservând, că micile lor intrigării prea erau cuseute cu apă albă, au recurs la judecata purgatoare a bărbăților de stat americani în nădejdea, că aceștia nu ar cunoaște micile meschinării politice din Budapesta maghiară. Dar s'au înșelat. Căci răspunsurile date — cităm mai jos fragmente din două, mai caracteristice — conțin cea mai usturătoare ironie la adresa mentalității politice maghiare fără deosebire de partid.

Iată ce zice între altele R. Thomas Marshall, vicepreședintele Statelor Unite, care se vede nu vrea să uite, că mișcările pseudo-democratice ungurești sunt conduse de contele Károlyi, contele Andrásy, contele Apponyi etc. etc.

... »Dacă sunt aici și astfel de maghiari, cari încă nu sunt cetățeni americani și nici nu vreau să fie procedeză corect, atunci cândți ofer obolul pentru un scop curat politic... dar eu în general nu aprob astfel de oferte din partea celor din America decât numai în cazul, când s'ar promova prin acestea o astfel de mișcare a poporului, care ar avea de scop distrugerea completă a oligarhiei și crearea unei democrații sincere«...

...Acest fragment, — pentru stampilarea intelectualității politice ungurești.

Incă pentru demascarea chivernisierilor averii comune a diferitelor partide per eminentia maghiare, se exprimă mai concret genialul inventator Edison, care avusese mai acum doi ani ocaziunea să stea mai mult în Ungaria.

...După părerea mea, în opinia publică americană nu ar da de rezolvare unei subscripții printre Maghiarii din America pentru a se acoperi unele nevoi politice de-acasă. Și mai ales atunci n'ar avea nimeni nimic contra, dacă sumele adunate s'ar chivernisiu cinstit...
Sic Edison, — care le vede toate cu ochi, credem, destul de realități...

Scrisorile acestor două distinse personalități din America au apărut de altcum și în presa bună americană. Și acum potfească noblele sirene ale pseudo-democratismului unguresc să-și cânte în dragă voie cântecul amăgitor prin țările democratice ale Statelor-Unite.

Incidentele greco-bulgare. Am amintit în numărul trecut despre ocuparea bisericilor grecești din mai multe orașe ale Bulgariei și transformarea lor în biserici bulgărești. În chestia aceasta — după cum se anunță din Sofia — s'a făcut interpelare în sobranie din partea socialiștilor, căroră președintele consiliului de ministri le-a răspuns că faptele ces'au produs sunt fapte regretabile nu numai pentru guvern ci pentru întreaga Bulgaria. Președintele a declarat apoi că aceste incidente sunt provocate de persecuțiile la cari sunt supuși bulgarii macedoneni din partea grecilor. Organele administrației însă sunt cu totul streine de aceste fapte, la cari răsbunarea a împine populația bulgară și pe cari guvernul nu le poate incuviința. Cât despre vinovați — a declarat președintele — de vor fi, vor fi pedepsiți cu toții.

O telegramă din Sofia anunță că prefectul poliției a fost destituit deja, pe motiv că n'a luat dispoziții pentru împedecarea demonstrațiilor.

Dela Congresul „Uniunii“

Ca întregire la raportul nostru despre Congresul „Uniunii“ mai dăm azi următoarele :

Discursul dnei Cosma.

Am amintit ieri, că în ședința a doua a Congresului a ținut un discurs și dna Maria Cosma. Bazată pe date și experiențe, dna Cosma s'a ocupat cu chestiunea creșterii fetelor și a remarcat și combătut direcția greșită, de-a se da fetele noastre din inteligență în școlile străine. Aici se înaltează dela sentimentul național, cultivă obiceiuri străine și în aștinerea acestor femei se resimte mai mult sau mai puțin streinismul. Năpădite de idei, divergente de ideile poporului românesc, cum să-și poată ele implini obligamentele față de poporul din care fac parte? Iată necesitatea de-a se face creșterea fetelor noastre în școlile românești, de cari avem acum și noi în câteva orașe. Chestia aceasta ar trebui agitată și în ziare, ca să pătrundă tot mai mult în publicul nostru. Dna Cosma propune, ca factorii chemați, în locul prim reuniunii femeiești, să pregătească un program, în care să se fixeze în general calea adevărată și corectă pentru creșterea fetelor noastre, ca ele să iase în viață cu sentimente și năzuințe românești curate.

Dna Cosma a atins și alte chestii de-ale noastre, mai ales în ce privește situația țărânilor. Ar fi de dorit ca asemenea vorbiri instructive să se publice în întregime.

Festivități.

Pe lângă munca serioasă, la care a luat parte publicul român venit la Sibiu, i s'a dat ocazie a gusta și producțiuni artistice române de mare valoare. Oaspeții sosiți la Sibiu au fost primiți cu multă dragoste și afabilitate din partea inteligenței noastre din Sibiu. E cunoscut în general ospitalitatea deosebită a Românilor sibieni. Au dat dovezi despre aceasta însușire nobilă a lor la toate marile adunări, politice și culturale-bisericești, ce s'au ținut în acest cel mai mare și mai viguros centru românesc din Ardeal.

Așa s'au petrecut și acum lucrurile și s'au aranjat totodată și festivități frumoase.
Am amintit, că deja în preșjma Congresului, Duminică seara s'a dat un splendid concert, în care au excelat soliștii noștri. Luni seara s'ar aranjat al doilea concert, în care a excelat în culmile artei dna Lucia Cosma și dl Ionel Crișan. În deosebi a excelat dna Lucia Cosma în prestațiunile sale artistice. Cu o liniște impunătoare, dna L. Cosma a trecut cu mare succes preste cele mai grele pasaje tehnice ca și preste celelate părți (cantilene) ale operelor. A țiguit la iveală și de astădată vocea frumoasă-emfatică a artistei, împreună cu cultura artistică. Asemenea a excelat și dl. Ionel Crișan și Coricansky, în acoplarea cu pianul. Publicul pricepător în ale artei a făcut mari ovaiții celor doi artiști și le-a premiat prestațiile cu frumoase buchete de flori.

Marți seara s'a dat un teatru de diletanți. S'a jucat o piesă de Björnson, cu artă și dibăcie. Au luat parte la reprezentarea piezei cei mai buni diletanți români din Sibiu. Au fost

Indeosebi de remarcat rolurile d-zeilor Greavu și Moiescu și a dlor Iuliu Enescu, Stoica și Roșca etc. Interesul publicului s'a manifestat prin participarea în masă la teatru.

Act de pietate.

Am anunțat, că d-l protopop gr. cat. din Sibiu, Nic. Togan, a salutat adunarea în numele reuniunii femeilor rom. pentru înfrumusețarea bisericii gr. cat. și a spus că reuniunea se alătură cu tot entuziasmul la »Uniune« și la congresul actual. În cadrul vorbirii sale d-l Togan a arătat, că biserica gr. cat. din Sibiu e una din cele mai vechi biserici române din Sibiu și e de remarcat, că cimitirul acestei biserici e un mic Panteon, în care se află mormintele cu monumente ale mai multor bărbăți mari ai noștri.

D-na prezidență, M. B. Baiulescu mulțumind d-lui Togan pentru frumoasele cuvinte, anunță, că delegatele și publicul își vor ținea de datorință a vizita acest Panteon. Vizita s'a făcut Marți după amiază. D-nele au cercetat cimitirul și pe mormintele marilor noștri, cum sunt Papiu-Iliarian, Bariț, bar. Ursu de Margină, Dr. Ioan Rațiu, Șuluțu, Budal Aron etc. au depus regretele sufletului lor.

Pelerinajul doamnelor române la aceste morminte istorice, a constituit un frumos act de pietate.

Vești bune din Bihor.

— »Asociațiunea« și »Reuniunea femeilor«.

Oradea, Mai 1914.

S'au petrecut lucruri frumoase la Oradea, în ziua a doua de Rusali (8 Iunie), care a fost o zi de deșteptare pentru Românii de aici. Spiritul vremii par'că a deșteptat și în conducătorii noștri din Oradea conștiința, că nu putem aștepta sprijinul nimănu, ci numai prin noi înșine ne putem ridica la cultura necesară.

În ziua amintită la orele 11 a. m. s'a ținut adunarea de reorganizare a despărțământului »Asociațiunii«. Ca delegați al Biroului central au fost numiți dnii Samoil Ciceronescu canonic și Dr. Aurel Lazar. Cel dintâi în calitate de președinte salută în cuvinte călduroase adunarea, constată însă, foarte just, că și mai mulți ar fi putut lua parte, fiind vorba de un moment atât de însemnat.

Trecându-se la ordinea zilei, se face înscrierea de membrii noul și cetindu-se numele înscrișilor se constată un rezultat îndestulitor.

Urmează punctul marcant al adunării: constituirea biroului nou. La propunerea dlui Aurel Lazar s'aleg cu unanimitate președintele: M.S. Ilie Stan, vicepreședintele: Andreiu Horváth, secretar: Dr. Vasile Kirvai, casar: Dr. Ioan Boros, bibliotecar: Gheorghe Pteancu, arhivar: Grigore Egri, comisia de patru dnii: Aug. Magyar, Cornel Szabó, Marcel Jourca și Alex. Munteanu.

Țin se remarc prezența I. Sale Dnului Episcop Dr. Demetriu Radu. E un nou semn, ca l. Sa se interesează de toate manifestările noastre culturale și economice; dându-ne prin imboldul și sfaturile Sale, directiva pe care noi n'avem decât s'o urmăim.

Salutăm cu drag noul comitet și așteptăm activitatea, care a desvolat'o biroul din anii 1908—1910, sub ag'la și bine chibzuita conducere a dnului Dr. Aurel Lazar, sufletul mișcărilor culturale din părțile acestea.

Tot ziua aceasta ne-a mai adus încă un eveniment de mare importanță pentru românimea bihoreană. S'a înființat »Reuniunea femeilor române din Oradea și Bihor«, o instituțiune a cărei lipsă se simțea de mult în Bihor. Așa cum s'a pus la cale promite mult. Cuvântările rostite la aceasta adunare au fost ecoul celor mai sincere intențiuni. Nu pot trece cu vederea meritul comisiei încredințată cu elaborarea statutelor și a programului Reuniunii.

Dna Aurelia Dr. Pap a vorbit cu mult sentiment despre însemnatul rol ce'l are femeia în cultura poporului. O încheiere mai potrivită nici c'ar fi putut face, decât recitând următoarele versuri ale aprețiatel noastre poete Maria Cloban:

„De țință să ne fie, cu zelul strămoșesc, să ne păstrăm cu fală al nost' ce-i românesc și să zidim și școlile și cărți la prunci să dăm, Din jugul neștiinței femeia a'o scăpăm și să ținem la muncă pe cei din lănoezală în piepturi să-le-aprindem, »Mândria națională!«

Dna Dr. Rozvan a vorbit într'o ardelenească dulce și melodioasă despre importanta Reuniunii înființându, storcând recunoștință și admirația tuturor prin profunda-i cunoștință a chestiilor sociale și prin sfaturile date pentru aflarea modalității de-a putea dezvolta o activitate cât mai intensivă, prin care Reuniunea ar face cele mai bune servicii poporului românesc din părțile Bihorene. S'au cetit apoi statutele Reuniunii,

nel, cari sunt încă o dovadă, că chestia a fost studiată cu multă pricepere. Partea leului în elaborarea statutelor îl revine dnei Dr. Rozvan și dlui Dr. Aurel Lazar. Înscirerea de membri încă a avut un succes multumitor, dovadă faptul că s'au înscriș 6 inși ca membri fondatori. Mulțimea scrisorilor de aderență — s'au cetit în cursul adunării — trimise de diferite dame din Bihor, arată că ideea a fost bine venită și promit un frumos viitor Reuniunii.

Biroul s'a constituit în modul următor prezidenta: Dna Aurelia Dr. Pap, vicepreședinte: Vicara Dr. Cloradă, Elena Horváth, secretar: dna Mariș Babi, casar: Marcel Jurca, avocat: Sever Andru. S'au mai ales în comitet 16 dame și s'a constituit un consiliu de bărbăți.

Ședința a fost încheiată cu un discurs al prezidenței în care mulțumește celor de față pentru interesul manifestat față de instituțiunea înființată, rugându-i, ca și pe viitor să-l steie într'ajutor.

Impresia ce mi-a făcut-o această adunare este, că și noi putem contribui la înalțarea și întărirea neamului, dacă nu ne lipsește voința. Fie dar și pasul acesta un mic adaus la întărirea neamului.

Ar urma să scriu ceva despre concert; mă mărginesc însă a spune, că în cadrele, în cari s'a făcut a fost drăguț.

Să ne revedem cât mai în curând la munca ce ne așteaptă.

Erodot.

ȘTIRI.

— 29 Mai 1914.

Știri din România. I. A. S. R. principele Carol va sosi Sâmbătă la Constanța, venind direct din Berlin, în vederea vizitei familiei imperiale rusești.

I. P. S. S. Mitropolitul Pimen al Moldovei va pleca Vineri seara la Constanța pentru a asista la primirea țarului.

Academia Română a ținut ieri ședință publică solemnă pentru primirea d-lui V. Pârvan, ales membru activ în sesiunea generală trecută. D-l D-l Pârvan și-a cetit discursul de recepție: în memoriam Constantin Erbiceanu, la care a răspuns d-nul N. Iorga.

La 30 Iunie c. v. se deschide un curs de lucru manual de 5 săptămâni la Școala normală de învățători în orașul Câmpulung. Acest curs are mai multe secții, precum: lemnarie elementară, cartonaj, împletituri de răchită, de papură, paie și sfoară. La acest curs pot lua parte învățătorii, cari vor înainta cerere prin care declară că vor să urmeze cursurile. Învățătorii admiși primesc casă și masă gratuit pentru tot timpul cursurilor precum și drumul pe căile ferate române. Cererile să fie direct la adresa: »Administrația Casei Școlarelor« (București, strada Lueger) până în ziua de cel mult 15 Iunie a. c. st. v.

D-l col. Victor Verzea — director general al poștelor și telegrafelor din România. Ni se comunică din București, că distinsul compatriot d-l colonel Victor Verzea a fost numit director general al poștelor și telegrafelor.

— Sincere felicitări!

O telegramă a reginei României către principesa Albaniei. Ziarul »N. Fr. Pr.« anunță, că regina Elisabeta a României a trimis o telegramă principesei Sofia a Albaniei, felicitându-o pentru curajul ce a manifestat în timpul greu din urmă și pentru faptul că a rămas lângă soțul ei.

Principesa Albaniei a răspuns în termeni cordați, mulțumind reginei-mătușe pentru bunăvoința ce o manifestă față de ea.

Sosirea lui Sassonow în România. Cu privire la vizita lui Sassonow, ministrul de externe al Rusiei, se comunică din sursă oficială următoarele amănunte:

D-l Sasonow va sosi în Țară Sâmbătă dimineață prin Ungheni și va fi salutat la frontieră, în numele ministrului român de externe, de către d-l Aurel Vasiliu, secretar de legație, care va fi atașat la persoana sa, în tot timpul șederii în Țară. Dela Iași distinsul oaspe se va duce direct la Constanța, unde va sosi Duminică dimineață și va eși într'un întâmpinarea M. S. Țarului debarcând împreună cu familia imperială.

D-l I. Brătianu, președintele consiliului va oferi, în onoarea ministrului rus un dejun la Casinoul comunal, în vreme ce familia regală va deajuna pe

bordul yachtului »Standard«, cu familia imperială rusă. Luni în 2 Iunie se va da un dejun regal în onoarea d-lui Sassonow, care va părăsi apoi Constanța cu tren special, venind la București. În același seară va avea loc un dineu și o recepție la legațiunea imperială rusă din Capitală. Marți în 3 Iunie v. va fi un dejun la d-l I. Brătianu, președintele consiliului, iar seara un dineu oferit de d-l Em. Porumbaru, la ministerul de externe.

Marți noaptea d-nul Sassonow va pleca la Galați, de unde se va întoarce în Rusia, prin Reni.

Omagiul Carmen Sylva. În »La Gazette de Hollande«, n-rul dela 6, Iunie st. n., a apărut un articol, din care extragem următoarele:

»Un comitet neerlandez s-a format iarna trecută, la Haga, cu intențiunea ca să sărbătorească, într'un mod demn, a 70-a aniversare a Carmen Sylva. Națiunea neerlandeză își oferea astfel un prilej ca să facă un omagiu strălucitor inteligenței, grațioasei și bunel regine a României. Cu colaborațiunea artiștilor cei mai renumiți, comitetul a alcătuit, în acest scop, un album, care să fie înmănat Suveranei, ca mărturie a simpatțiilor numeroase, ce Carmen Sylva și-a creiat în Olanda.

Albumul proiectat s-a terminat și este o operă de artă. S-a executat sub direcțiunea luminată a profesorului Sluyterman, în atelierem. Casei Brandt și Fiul din Amsterdam. Legătura în piele naturală, este împodobită c'un desen datorit d-rei Bake din Bloemendal, și a fost executată de numita cu ajutorul procedurii cunoscut sub numele de »batik«.

Ar fi prea lung să înșirăm aici numele tuturor celor cari au colaborat la album. Sunt însă numele cele mai strălucite cari ilustrează artele frumoase contemporane ale Olandei. Se poate dar deduce din acestea valoarea darului artistic, pe care M. S. Regina României va ști de asemenea să-l aprecieze ca o mare artistă ce este«.

Necrolog. Jainicii: advocat Basil Pop de Harșianu, soț, Victor Camil, Aurel fi, Tereza și Ida surori și Mărioara noră anunță moartea iubitelor lor Maria Pop de Harșianu n. Pipoș prima prezidență a Reuniunii femeilor bisericii gr.-cat. din Sibiu și membră a mai multor societăți, decedată în etate de 71 ani. Înmormântarea a avut loc Miercuri în 28 Mai (10 Iunie) în cimitirul greco-cat din Sibiu.

Din Brașov și Țara-Bârsei.

Adunarea culturală din Herman. Despărțământul »Brașov« al Asociațiunii își va ținea Duminică în 1/14 Iunie 1914 adunarea generală anuală în comuna Hărman. Va fi, fără îndoială, o seară frumoasă culturală, căci fruntașii și țărânii noștri din Hărman, să pregătesc a oferi membrilor comitetului »Asociațiunii« și celorluiți oaspeți multe momente de plăcere.

Pe lângă expoziția de copii, această inovație fericită la adunările despărțământului nostru, harnica reuniune de lectură și cântări din Hărman »Unirea« aranjează după amiază o producțiune cu un bogat și distractiv program.

Se vor cânta patru compoziții (couri miste) ale maestrului Vidu. »Rulnita«, »Peste deal«, »Negruța« și »Pul de lei«. Va urma apoi patrolulul: »Despre portul românesc« și comedia în trei acte »Domnul Pisâr«. După producțiune se va juca Cășugul și Bătura.

Am dori mult ca pregătirile, ce le fac harnicii noștri Hărmaneni, să nu ne lase indiferenți. Publicul brașovean și reprezentanții agențiilor din despărțământul Brașov au datorința să onoreze aceste năzuințe laudabile prin prezentarea lor la adunarea de Duminică într'un număr cât mai mare.

În ședințe de ieri a consiliului comunal s'au făcut câteva alegeri la posturile devenite vacante la magistrat. Senator al IV-lea a fost ales d. Fr. Lurtz, asesor la scaunul orfanal R. Bolesch, arhivar Ed. Schulerus, notar al III-lea Dr. V. Riemer, căpitan al III-lea de poliție Fr. Albrich, concipist I la poliție Dr. B. Fischer, concipist al II-lea Dr. R. Hiemesch, jude comunal Dr. G. Bacu, vicanotar cl. II O. Kummer, concipist adm. I W. Lehman, concipist adm. II W. Herfurth, prim-contabil G. Beldi, contabil A. Weiss și controlor E. Reich. Locțiitor de primar a fost ales senatorul Fr. Fabricius, iar oficial de birou H. Furi.

O masă de Concurs se vinde ieftin zilnic la Elena Rosner strada Hirșer nr. 7 în curte.

2—3

Proprietar:

Țip. A. Mureșianu: Brar'see & Comp
Redactor responsabil:
Ioan Brotoea.

Singurele băi (scalde) și ape minerale românești în Ungaria.

Băile dela Sângeorgin-român (Oláhszentgyörgy, Besztercze-Naszód megye) cu apele minerale „HEBE“.

La poalele munților nordici ai Transilvaniei, în o vale romantică cu climă subalpină, se află comuna curat românească Sângeorgiu român, în a cărei proprietate sunt izvoarele de apă minerală, care în comerț poartă numele de „HEBE“.

Apa „HEBE“, pentru cantitatea mare de carbonat de sodiu, clorure metalice și acid carbonic ce conține, ocupă loc de frunte între cele mai renumite ape minerale din Europa. Se întrebunțează ca cură de băut cu cel mai mare succes la toate boalele acute și cronice de stomac și intestine, la constipație cronică, la iperemie de ficat, la disolvarea pietrelor de beșică, biliare și de rinichi, emeroide, la hemoragie și catare de mîtră.

Ca băe (scaldă) influențează minunat resorbirea exudatelor pleuritice, peritonice, parametricite etc. precum și deosebitele boale de piele

Băile se descid la 15 Mai st n.

O mulțime de odăi corăspunzător mobilate stau la dispoziția publicului cu prețul de 2-5 cor. la zi, în hotelurile și vile.

Înainte de sezonul mare, dela deschidere până la 15 Iunie și după sezonul mare dela 25 August până la 30 Sept. atât la băi cât și la odăi se dă o reducere de 30%

Bucătărie foarte bună și ieftină.

Onoratului public îi stau la dispoziție: jurnale, bibliotecă, piano și tenis. Parc și allee (promenadă) pe terenul băilor. Locuri de excursiune în înalții munți din veci., nătațe Muzică permanentă.

Prețul unei băi caide de clasa I. K 1-20, de clasa II. 1 cor.

Calca ferată are stațiune în loc, unde în orice timp stau trăsuri comode la dispoziția onor. publi.

Prospecte trimite franco.

Direcțiunea băilor.

11-25

Băile și apele minerale sunt în întregime în posesia și sub conducerea „H.B.E.“
Președintele direcțiunii: Dr. TEODOR MIHALI.

Băile și apele minerale sunt în întregime în posesia și sub conducerea „H.B.E.“
Președintele direcțiunii: Dr. TEODOR MIHALI.

Înainte de întrebunțare

După întrebunțarea.

O astfel de transformare uimitoare produce TABLETELE KOLA Kola-Dultz

cel mai bun nutrimant al naturii al facultăților și a nervilor
Dispoziție, gândire, activitate, precum ori ce mișcare a corpului depind de creșterea Sîlirei puterilor, durerile de cap, depresionarea fizică, slăbirea nervilor și răciră generală a corpului sunt semne pentru lipsa de putere de trai. — Dacă voii să vă simțiți întotdeauna sănătos și volos, a avea capul limpede, mintea sănătoasă și memoria întărită, a simți munca și strapatele ca o plăcere, atunci luați KOLA-DULTZ — Aceasta este adevăratul nutrimant pentru nervi și creier, care în același timp reînviează și înviorăază sângele și astfel dănd putere de viață fiecărui organ al corpului KOLA-DULTZ

dă plăcere și putere de viață.

precum și simțul tinereții împreună cu sănătatea și puterea de activitate, care garantează succes și fericire. Luați zilnic un limp oare-care KOLA-DULTZ, nervii vi se vor întări ori-ce slăbiciune ve dispăre și sub influența sa vă veți simți sănătos și puternic KOLA-DULTZ se recomandă la oătră capacitățile medicale ale lunei și se întrebunțează în spitale și sanatorii la bolii se nervi.

Cereți gratuit Kola-Dultz.

Acuma vă dau ocaziune a vă întări nervii Dr. Trimeteți-mi adresa și vă trimit îndată gratis și franco o cantitate de KOLA-DULTZ, îndestulător sprd a vă face bine și a vă pune în situație a aprecia puterile uimitoare ale preparatului. Dacă vă va place puteți comanda mai mult. Scrieți numai decăt, înainte de a uita.

Expdieria farmaciei la Sfântul Duh

BUDAPEST, VI. secția 606.

Avis.

Pentru apărător (scut) pneumatico pentru automobile, motoare și velocipede Sanie cu mecanism de a o mână cu picioaru. Mecanism de apărare pentru căi ferate și tramvai pentru ori ce fel de accidente,

Mașină de bucătărie care cu acelaș combustibil și iluminenază aducând o economie de 50%, am patente.

Caut un tovarăș căruia să le vând, sau să le predau cu icență.

Informație mai de aproape se pot lua dela

M. Schromm, mehanic,

Brașovul-vechi Strada Lungă Nr. 27.

4-50

Fotografia modernă.

Am onoarea a aduce la cunoștința Cnor. public, că am deschis un nou

Atelier de fotografie modernă

Strada Vămei nr. 34.

În urma aranjamentului meu special pot în fiecare odae face fotografii artistice.

La dorință și în locuințe, fără urcarea prețului Garantez executare exactă.

Cu toată stima

Wilhelm Herter,

4-50 fotograf, Str. Vămei (colțul str. sf. Ioan).

Să caută:

1) Un corespondent pentru limba germană, cunoscând Stenografia și mașina de scris. De preferat să cunoască și limba română.

2) Un practicant de birou, cunoscând limba germană și română precum și mașina de scris.

3) Domnișoară ori Doamnă învățătoare cu studii suficiente spre a putea obține autorizația de a preda limba germană la o școală particuoară. Oferte în care să se a-rete emndițiunile să vor adresa:

Adorinstrația Societății Anonime Fneestiere „Union“ Scutaru Gara Oști România.

Dionisie I. Colan

Croitor de haine bărbătești. BRAȘOV, Str. Orfanilor 22.

Execută ori ce lucrare se ține de branșa croitoriei după moda cea mai nouă solid și durabil, — cu prețuri moderate. —

Îngrijesc și reparaturi și curățit — de haine. 1-52 —

Apelăm la sprijinul On. public.

Cu toată stima;

Dionisie I. Colan,

Croitor de haine moderne bărbătești.

Bărbați slabi de tineri sau bătrâni!

Nu disperați!

L'am descoperit! Aparatul meu „H“ înlătură imediat slăbiciunea voastră bărbătească (impetența neurasterică) Nici un remediu intern, nici un medicament! Cereți prospectul meu, adăogând la scri-

soarea d.-v. 40 fleri în mărei postale. Adresa: „NOVA MECHANIKA 188“ Postfach 40 — Budapesta — Hauptpost. 2-10

Ștufe de modă

la fel cu cele englezești și franțuzești, producție proprie, recomandă

Fabrica de Postav din Brașov

WILHELM TELLMANN & COMP.

Magazin de vânzare.

Strada Hirscher no. 16.

Se află circa de 500

39-50 mostre resturi.

La prea înalta imputernicire a Maj. Sale Apost. c. și reg.

A 30-a LOTERIE de Stat c. și r.

pentru scopuri de binefaceri militare

Loteria aceasta conține 21.146 câștiguri în bani gata în suma totală de 625.000 C.

Câștigul principal 200.000 coroane.

Tragerea urmează în Viena în 2 Iulie. 1914. Un los costă 4 cor.

Losuri se capătă la secțiile loterilor de stat în Viena III. Vordere Zollamtstrasse 5. Colectanți de loterie. Trafici, la oficiile de dare, poste telegraf și căiferate, zarafii etc. Planuri pentru cumpărători gratis.

Direcția c. r. a loteriei.

8-10

Secția loteriet de bine-facere.

Toate calitățile de:

Ciorapi pentru domni

Ciorapi pentru dame

Ciorapi pentru copii

Articoli de sport etc. etc.

Jachete moderne, Figaros. Gulere, manjete, cravate recunoscute ca executare bună și solidă cu prețuri fixe moderate, se află în Magazinul fabricii de împletituri și tricotaj din Brașov:

J. TEUTSCH & Cie

8-50

STRADA PORTII Nr. 6.

Băile minerale vindecătoare din Előpatak.

Cu apă care conține Radium în cantitate mare, Acid carbonic natural au efect doăsebit contra boalelor de stomac, rinich, ud, mîtră, ficat, și splină, gōldină, reumatism, constipație, precum și contra boalelor cari se desvoaltă din nervositate. Cura cu renumita apă de băut Előpatak, urmată după ordinațiunea medicală, împreună cu băi reci și calde, mesaj, gimnastică svedică, traiu dietetic dă rezultate foarte favorabile. Sezonul băilor dela 15 Mai până la 15 Septemvrie. Stațiune de cale ferată Feldioara (Földvár) și Seps Sz.-György cu comunicație ieftină de trăsuri. Locuințe și întrebunere ieftine și elegante. Pentru sezonul, prim din 15 Malu până în 15 Iunie și al doilea dela 20 August până în 15 Septemvrie se plătește numai jumătate din taxa pentru cura și muzică Locuința cu 50%, întrebunere mult mai ieftină. Apa minerală Előpatak ocupă primul rang între apele minerale alcaline ce conține alcaoid de fier se folosște și ca doftorie de casă și e foarte plăcută amestecată cu vin sau cu beaură răcoritoare. În streinătate precum și în țeară să consumă anțal mai mult ca un milion de sticle. Locul de trimetere Előpatak și în cele mai multe orașe și case de comerț en gros.

La dorință se trimit și prospecte franco.

Direcțiunea.